

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

k čj. Ol2.352/84-ZPO

Příloha č. 4

Výtisk č. : 31

Počet listů : 6

Komuniké ze zasedání výboru ministrů zahraničí Varšavské smlouvy

Ve dnech 19. a 20. dubna 1984 se v Budapešti konalo řádné zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.

Zasedání se zúčastnili ministr zahraničních věcí Bulharské lidové republiky Petr Mladenov, ministr zahraničních věcí Československé socialistické republiky Bohuslav Chřoupek, ministr zahraničních věcí Maďarské lidové republiky Péter Várkonyi, ministr zahraničních věcí Německé demokratické republiky Oskar Fischer, ministr zahraničních věcí Polské lidové republiky Stefan Olszowski, ministr zahraničních věcí Rumunské socialistické republiky Ștefan Andrei a první náměstek předsedy rady ministrů SSSR, ministr zahraničních věcí Svazu sovětských socialistických republiky Andrej Gromyko.

1. Ministři zevrubně projednali otázky spojené s vývojem v Evropě v širším kontextu celkové mezinárodní situace.

Bylo konstatováno, že hodnocení a závěry týkající se nebezpečného vývoje událostí, jež byly obsaženy v pražské Politické Deklaraci z 5. ledna 1983 a v moskevském společném prohlášení z 28. června 1983, byly vývojem v poslední době plně potvrzeny. Již tak napjatá situace se ještě zostříla poté, co začaly být v některých zemích NATO rozmísťovány americké jaderné rakety středního doletu, což zesílilo novou, zvláště nebezpečnou fázi horečného jaderného zbrojení na evropském kontinentě. Sovětský svaz byl tak nucen podniknout řadu odvetných opatření. Rozhovory o jaderných zbraních v Evropě byly zastaveny.

V důsledku stupňování horečného jaderného zbrojení, proti němuž důsledně vystupují členské státy Varšavské smlouvy, značně vzrostla hrozba jaderné války se všemi katastrofálními následky, jež může mít

pro lidstvo a pro život na Zemi. Evropská bezpečnost je vážně poškozována a je porušena i důvěra ve vztazích mezi státy.

Předkládání koncepcí, jež jsou nebezpečné pro mír, jež zpochybňují existující hranice mezi evropskými státy a jež jsou namířeny proti jejich společenskému zřízení a dalším územně politickým realitám vytvořeným v Evropě, vyvolává značné obavy. Vztahy mezi státy se komplikují také uplatňováním diskriminačních omezení v hospodářských stycích a pokusy o vnější vměšování do vnitřních záležitostí států.

Stále nebezpečnější vývoj událostí na evropském kontinentu a v celém světě zvyšuje znepokojení širokých vrstev obyvatelstva, jež se projevuje v masových protiválečných akcích a hnutích, i znepokojení politiků, vědců a lékařů, kteří požadují zastavení horečného zbrojení a přechod k odzbrojení, zvláště jadernému, spolupráci mezi státy v zájmu míru a stability a návrat k politice uvolňování mezinárodního napětí. Proti politice konfrontace a zvyšování horečného zbrojení a pro jeho omezení se vyslovují i vedoucí státní činitelé různých zemí.

Národy Evropy a celého světa jsou proti imperialistické politice a usilují o to, aby základem vztahů mezi státy bylo respektování nezávislosti a svrchovanosti, nepoužívání síly nebo vyhrožování silou, nenarušitelnost hranic, územní celistvost, nevmešování do vnitřních záležitostí jiných států, rovnoprávnost a další základní principy vztahů mezi státy.

2. Na zasedání bylo zdůrazněno, že členské státy Varšavské smlouvy jsou přesvědčeny o tom, že ozdravní situace a návrat k uvolňování napětí vyžadují dialog mezi státy o klíčových otázkách zachování a upevnění míru, dialog seriózní a rovnoprávný, vedený v duchu odpovědnosti.

Účastníci zasedání přitom vyjádřili pevné přesvědčení, že neexistují otázky, které by nebylo možné vyřešit jednáním, pokud bude vedeno na základě konstruktivního přístupu a politické vůle k dosažení pozitivních výsledků a s přihlédnutím k životním zájmům národů, k zájmům míru a mezinárodní bezpečnosti. To potvrzují i zkušenosti z mezinárodních vztahů.

Státy zastoupené na zasedání jsou připraveny vést takové rozhovory o všech otázkách společného zájmu vyžadujících se zájmově míru

v Evropě. Cílem těchto rozhovorů musí být dosažení dohod založených na zásadách rovnosti a stejné bezpečnosti.

Členské státy Varšavské smlouvy nejednou prohlásily, že neusilují o dosažení vojenské převahy, ale také nepřipustí, aby někdo dosáhl vojenské převahy nad nimi; rozhodně se zasazují o zajištění rovnováhy sil na nejnižší úrovni.

3. Členské státy Varšavské smlouvy vycházejí z toho, že nejdůležitější místo v nynějším politickém dialogu musí zaujímat otázky odstranění hrozby jaderné války a hledání praktických cest k zastavení horečného zbrojení a k přechodu k odzbrojení, zvláště jadernému.

Nepovažují nynější vývoj událostí za nezvratný a zdůrazňují, že konstruktivními a plodnými rozhovory lze vyřešit otázky snížení jaderných zbraní v Evropě, a to jak středního doletu, tak taktických až po jejich úplné odstranění.

Naléhavým požadavkem pro mír a bezpečnost v Evropě za nynějších podmínek je zastavit hromadění nových jaderných prostředků na kontinentě. V této souvislosti státy zastoupené na zasedání trvají na tom, aby bylo zastaveno rozmísťování amerických jaderných raket středního doletu v západní Evropě, a prohlašují, že budou-li přijata opatření, která povedou k odstranění již rozmísťovaných raket, budou současně uskutečněny kroky ke zrušení odvetných opatření. Tím se vytvoří základ pro obnovení rozhovorů, jejichž cílem by bylo dosáhnout příslušných dohod o odstranění jaderných zbraní z Evropy, a to jak středního doletu, tak i taktických. Pro návrat na cestu rozhovorů nelze prokázat žádnou možnost, žádnou příležitost.

Účastníci zasedání zároveň poukázali na velkou odpovědnost států, na jejichž území začalo nebo se plánuje rozmísťování jaderných raket středního doletu - odpovědnost za osud jejich vlastních i všech evropských národů, za evropský i světový mír. Je nezbytné, aby právě tyto státy neprodleně učinily takové kroky, které by vedly k tomu, že by se zastavilo rozmísťování jaderných raket středního doletu na jejich území a že by byly tyto rakety odsunuty.

Vzhledem k tomu, že hromadění jaderných zbraní v Evropě se dotýká životních a existenčních zájmů všech evropských národů, považují státy zastoupené na zasedání za mimořádně důležité, aby všechny evropské státy důsledně usilovaly o odstranění hrozby jaderné války a aby

aktivně přispívaly k dosažení tohoto cíle. Je třeba zahradit cestu jaderné válce v Evropě a přispět k tomu musí tou či onou formou všechny evropské státy.

V této souvislosti členské státy Varšavské smlouvy zvláště vyzývají členské státy NATO ke spolupráci v zájmu zastavení rozmísťování nových jaderných raket středního doletu, odsunutí již rozmístěných raket a uskutečnění účinných opatření k jadernému odzbrojení v Evropě.

4. Státy zastoupené na zasedání vycházejí z toho, že zastavení horečného zbrojení a přechod k odzbrojení, zvláště jadernému, jsou klíčovou otázkou dnešní doby, a prohlašují, že jsou stále připraveny jednat o širokém okruhu naléhavých otázek spojených se zastavením horečného zbrojení a s jeho omezením.

V tomto kontextu považují účastníci zasedání za nezbytné znovu upozornit na návrh předložený v pražské Politické deklaraci z 5. ledna 1983, aby byla uzavřena smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi členskými státy Varšavské smlouvy a členskými státy Severoatlantického paktu. Připomínají také nedávná svolání svých států k členským státům NATO týkající se přímých jednání o otázce odstranění chemických zbraní z Evropy a o otázce nezvyšování a následujícího snížení vojenských výdajů.

Státy zastoupené na zasedání jsou připraveny kdykoli zahájit s členskými zeměmi NATO předběžné posouzení otázek týkajících se přípravy a organizace rozhovorů o všech těchto návrzích. Očekávají od členských států NATO pozitivní a co možná nejrychlejší reakci na tyto výzvy.

Zdůrazňují, také naléhavou nutnost toho, aby jaderné mocnosti, které tak dosud neučinily, přijaly závazek, že jako první nepoužijí jaderné zbraně. Zasazují se o to, aby se co nejdříve začaly věcně projednávat a řešit tak důležité otázky, jako je úplný a všeobecný zákaz zkoušek jaderných zbraní, kvantitativní a kvalitativní zbrzdění jaderných zbraní, zákaz militarizace kosmického prostoru a zákaz používání síly v kosmu a z kosmu vůči Zemi a zákaz a likvidace chemických zbraní v celosvětovém měřítku. Všechny návrhy a iniciativy členských států Varšavské smlouvy v tomto směru, které předložily společně i jednotlivě, zůstávají v platnosti.

Pozitivní odpověď zemí NATO na tyto návrhy by byla konkrétním projevem jejich zájmů na zajištění konstruktivních vztahů, o němž se mluví v jejich bruselské deklaraci z 9. prosince 1983.

Na zasedání bylo rovněž potvrzeno, že zastoupené státy jsou připraveny pozorně a v pozitivním duchu studovat návrhy jiných zemí, zaměřené na zmírnění a odstranění hrozby jaderné války, zastavení horečného zbrojení, na odzbrojení a upevnění mezinárodní bezpečnosti a vyměňovat si názory na tyto návrhy se všemi zainteresovanými státy.

Účastníci zasedání projednali situaci na vídeňských jednáních o snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě a znovu upozornili na nový přístup navržený socialistickými zeměmi, přímými účastníky jednání, při němž by nesouhlas v otázce nynějšího početního stavu vojsk nebránil dosažení dohody o snížení tohoto stavu. Při náležitém uplatňování tohoto přístupu a za předpokladu, že o to budou usilovat všichni účastníci jednání, může a musí být dohody o podstatném snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě bez dalších průtahů dosaženo. Uzavření této dohody by za nynějších okolností pozitivně ovlivnilo situaci v Evropě i možnost dosažení pokroku v omezení horečného zbrojení a v přechodu k odzbrojení. Účastníci zasedání považují vytvoření bezatomových pásem za důležitý krok k odstranění jaderných zbraní z Evropy a k upevnění důvěry, a proto potvrdili neměnný kladný postoj svých států k vytvoření takových pásem na Balkáně, v severní Evropě i v dalších částech kontinentu. Aktivně podporují úsilí podnikané v tomto směru.

Na zasedání bylo vyjádřeno přesvědčení, že na konferenci o odzbrojení v Ženevě může být dosaženo dohod důležitých pro mezinárodní bezpečnost, budou-li o to všichni její účastníci vytrvale a odvědomě usilovat.

5. Značná pozornost byla na zasedání věnována stockholmské konferenci o opatřeních k posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. Bylo s uspokojením konstatováno, že zahájení konference, k jejímuž svolání členské státy Varšavské smlouvy podstatně přispěly, mělo v souladu s jejím významem patřičnou politickou úroveň.

Bylo rovněž konstatováno, že na prvním zasedání stockholmské konference začala výměna názorů na podstatu úkolů, na jejichž splnění

se musí soustředit práce konference, a byly předloženy návrhy a iniciativy. Teď je důležité, aby všichni účastníci konference usilovali o prohloubení vzájemného porozumění v pojetí těchto úkolů a zasadili se o to, aby se jednalo o konkrétních otázkách s cílem dosáhnout efektivních výsledků. Aby tyto rozhovory byly co nejproduktivnější, je zapotřebí politické vůle a právě takového vzájemného porozumění.

Státy zastoupené na zasedání soudí, že na konferenci musí být vypracována vzájemně se doplňující opatření důvěry a bezpečnosti, jež by odpovídala na nejpalčivější a nejnaléhavější potřeby dnešní Evropy a jež by byla orientována na zmírnění hrozby války a snížení vojenské konfrontace. S přihlédnutím k tomu budou na stockholmské konferenci při jejím jednání přispívat k dosažení dohod o těchto opatřeních.

Zasazují se rovněž o to, aby konference po dokončení práce na opatřeních k posílení důvěry a bezpečnosti přešla v souladu s ustanoveními výsledného dokumentu z maďričské schůzky bez jakýchkoli průtahů k projednání opatření k odzbrojení v Evropě.

6. Účastníci zasedání zdůraznili neměnnost zásadové politiky svých států zaměřené na odstranění dosavadních a odvrácení nových ohnisk napětí a ozbrojených konfliktů v celém světě a na urovnání všech mezinárodních sporů mírovými prostředky, jednáním. Znova vyjádřili solidaritu s národy bojujícími za svobodu, nezávislost a sociální pokrok, za hospodářský rozvoj, proti politice imperialistické agrese, kolonialismu a rasismu.

Zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy se uskutečnilo v ovzduší souřuzského vzájemného porozumění a úsilí přispět k tomu, aby v mezinárodním vývoji nastal obrát k lepšímu.

Další zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy se bude konat v listopadu 1984 v Berlíně.